

Konferencje i zjazdy

Trzydzieste ósme Walne Zgromadzenie Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego, połączone z sesją naukową, odbyło się w Opolu w dniach od 8-10 listopada 1963. W czasie sesji wygłoszone zostały następujące referaty: *Rzut oka na zagadnienie pochodzenia Słowian* — Tadeusz Lehr-Splawiński; *Stan i potrzeby badań ludoznawczych na Śląsku* — Ignacy Kuźniewski; *Odra w pieśni ludowej* — Adolf Dygacz; *Przemiany społeczno-kulturowe w dolnośląskiej wsi* Pracze, pow. Miłicz — Janina Pawłowska; *Procesy integracyjne w Opolskiem w świetle etnografii* — mgr Maria Suboczowa. Wygłoszono również kilka komunikatów naukowych.

Działalność muzeów

Sesja naukowa z okazji jubileuszu 75-lecia istnienia Muzeum Etnograficznego w Warszawie (obecnie Kultury i Sztuki Ludowej) odbyła się w dniach 9 i 10 grudnia w Warszawie. Sesja poświęcona była problemom muzealnictwa etnograficznego.

Zarządu Muzeów i Ochrony Zabytków zorganizował w Warszawie w dniu 11 grudnia konferencję poświęconą problematyce parków etnograficznych. Referat pt. *Zagadnienia parków etnograficznych* wygłosił prof. dr Ksawery Piwocki.

W Mławie powstało z inicjatywy Towarzystwa Ziemi Mławskiej Muzeum Ziemi Zawkrzeńskiej. Muzeum gromadzi pamiątki historyczne dotyczące regionu oraz ekspozycje z zakresu sztuki ludowej. Uroczyste otwarcie nastąpiło w dniu 3 grudnia.

Muzeum Regionalne organizowane jest w Lanckoronie (pow. Wadowice, woj. Kraków) w jednej z zabytkowych kamieniczek na rynku. Towarzystwo Przyjaciół Lanckoronny posiada już zaczątki zbiorów: zabytki malarstwa ludowego oraz modele zabytkowych chałup wykonane przez miejscową młodzież szkolną.

Konkurs współczesnego tkactwa ludowego woj. lubelskiego zorganizowany przez Wydz. Kult. WRN i

Muz. w Lublinie rozstrzygnięty został we wrześniu ub. roku. Spośród zgłoszonych do konkursu prac 100 tkaczek przyjęto jako odpowiadające warunkom konkursu tkaniny 55 autorek, pochodzących z powiatów: Łuków, Lubartów, Puławy, Parczew, Włodawa, Radzyń i Lublin. Przyznano ogółem 18 nagród. 29 września otwarta została w Muzeum w Lublinie wystawa zorganizowana w oparciu o materiały uzyskane na konkursie i uzupełniona ekspozycjami zabytkowymi. Pokazano również kompletny zespół narzędzi służących do obróbki lnu i wełny oraz warsztat tkacki. Wydano katalog wystawy zawierający wstęp mgr Janusza Obolowicza, artykuł o tkactwie lubelskim mgr Małgorzaty Matusek, spis ekspozycji na okładce oraz ilustracje (Lublin 1963, s. 32, il. 48).

Wystawa malarstwa Marii Lenczewskiej otwarta była w październiku w Bielsku-Białej z okazji 75-lecia urodzin malarki. Pokazano ponad 30 obrazów o tematyce zaczerpniętej z życia górali beskidzkich.

Konkurs wycinanek powiatów: Garwolin, Otwock i Mińsk Mazowiecki ogłoszony we wrześniu przez Wydz. Kult. WRN w Warszawie oraz PDK w Garwolinie rozstrzygnięty został w listopadzie. W konkursie wzięło udział 34 autorów (przeważnie kobiet), nadesłali oni 850 wycinanek. Około 200 spośród najlepszych prac pokazano na wystawie pokonkursowej w Domu Kultury w Garwolinie. Uroczystość otwarcia wystawy połączona była ze zjazdem autorów nagrodzonych prac i sesją popularnonaukową.

Scenariusz wystawy przygotował mgr Antoni Śledziewski, który opracował również katalog zawierający wstęp, spis autorów wycinanek oraz ilustracje (Warszawa 1963, składanka, il. 5).

Wystawa sztuki ludowej i plastyki amatorskiej woj. szczecińskiego otwarta była w listopadzie na Zamku w Szczecinie z inicjatywy tamtejszego WDK. Na wystawie zgromadzono ponad 100 ekspozycji. W dziale sztuki ludowej pokazano tkaniny, wyroby koronkarskie, maty słomiane i rzeźbę. Z okazji otwarcia wystawy odbył się zjazd twórców ludowych i plastyków-amatorów. Wyróżniającym się twórcą przyznano nagrody. Wy-

stawa posiada katalog wydany przez Wydz. Kult. WRN, oprac. przez Krystynę Trzeciak. Zawiera wstęp, spis ekspozycji, il. (Szczecin 1963, k. nłb. 16)

21 października odbył się w Koszalinie drugi kolejny przegląd wyrobów ludowych i pamiątkarstwa woj. koszalińskiego, zorganizowany przez Wydz. Kult. WRN i Dom Kultury. Impreza zawiadła oczekiwaniami, zarówno pod względem ilości uczestników, jak i poziomu nadesłanych prac. Pokaz zakwalifikowanych przez komisję nagród prac przewidziany jest w pierwszym kwartale 1964 r.

W konkursie sztuki ludowej pow. Łuków (woj. lubelskie) wzięło udział 46 twórców ludowych. Wykonali oni 157 prac z zakresu tkactwa, ceramiki, pisankarstwa i rzeźby. Wyróżniającym się uczestnikiem konkursu przyznano ogółem 31 nagród. Znaczna część ekspozycji zakupiona została dla Muzeum Regionalnego w Łukowie, które było jednym z organizatorów wystawy. Ekspozycje konkursowe pokazane były na wystawie zorganizowanej w PDK. Otwarcie wystawy połączone było ze zjazdem twórców ludowych i sesją popularnonaukową, zorganizowaną przez Instytut Sztuki PAN.

Konkurs na tradycyjne kowalstwo ludowe o charakterze artystycznym ogłoszony na terenie woj. kieleckiego na początku 1963 r. rozstrzygnięty został w grudniu tegoż roku. Był on poprzedzony badaniami terenowymi i rozdziałem stypendiów dla uczestników. Organizatorami konkursu byli: Wydz. Kult. WRN przy współudziale kieleckiej Izby Rzemieślniczej. Uczestniczyło w nim 45 kowali (mistrzów cechowych i kowali wiejskich). Przyznano ogółem ok. 20 nagród. Najwartościowsze ekspozycje zakupione zostały przez Muzeum Kultury i Sztuki Ludowej w Warszawie i Muzeum w Kielcach. Wystawę pokonkursową otwarto w grudniu w Domu Kultury, a z okazji jej otwarcia odbył się zjazd uczestniczących w konkursie kowali. Wystawa będzie pokazana w różnych miastach woj. kieleckiego.

Katalog wystawy zawiera art. wstępne, m. in. Romana Reinfussa i Piotra Gana, noty biograficzne nagrodzonych kowali, spis ekspozycji, il. (Kielce 1963, s. 72, il. 36).

Wystawę współczesnej twórczości ludowej Wielkopolski otwarto w grudniu w poznańskim Pałacu Kultury. Wystawa opracowana została w wyniku kilkuletniej pracy badawczej w terenie, prowadzonej z inicjatywy Wydz. Kult. WRN i Muz. Kultury i Sztuki Ludowej w Poznaniu. Pokazano na wystawie 157 eksponatów z zakresu rzeźby, haftu, garncarstwa, zdobnictwa wnętrza, piernikarstwa oraz instrumenty muzyczne. Do najbardziej interesujących należały hafty białe z Gminy pod Jarocinem i Liskowa (pow. Kalisz), kozły i mazanki Tomasza Sliwy z Chróśnicy (pow. Nowy Tomyśl) i pierniki Kazimierza Pijanowskiego z Mieściska (pow. Wągrowiec).

Z okazji wystawy zorganizowany został zjazd twórców ludowych Wielkopolski, połączony z sesją popularnonaukową, poświęconą sztuce ludowej, przeglądem filmów etnograficznych oraz uroczystym rozdaniem nagród wyróżniającym się twórcami ludowymi. Katalog wystawy, wydany przez Wydz. Kultury WRN, opracowany został przez Stanisława Błaszczuka, zawiera artykuły wstępne do poszczególnych działów, spis eksponatów, il. (Poznań 1963, k. nlb. 14, il. 10).

Wystawa pt. *75 lat Muzeum Etnograficznego w Warszawie* eksponowana była w salach Muzeum Narodowego w terminie od grudnia 1963 do połowy lutego 1964 r. Celem wystawy było pokazanie mieszkańcom stolicy mało na ogół znanych, ze względu na brak stałej ekspozycji, zbiorów etnograficznych Muzeum. Wybrano cenne i najwartościowsze plastycznie eksponaty zarówno ludowej sztuki polskiej, jak też i pozaeuropejskiej. Wystawę przygotował zespół pod kier. doc. dr J. Grabowskiego. Katalog wystawy zawiera obszerny wstęp zarysowujący dzieje Muzeum pióra prof. dr K. Piwockiego — dyrektora Muzeum oraz 8 ilustracji (Warszawa 1963, k. nlb. 13, Muzeum Kultury i Sztuki Ludowej w Warszawie).

Tradycyjny konkurs szopek organizowany corocznie przez Muzeum Historyczne odbył się w Krakowie 14 grudnia. W konkursie uczestniczyło 84 szopkarzy, którzy wykonali 100 prac. Dwie równorzędne pierwsze nagrody przyznało jury Wacławowi Morysowi i Zbigniewowi Grzechowi, cztery drugie: Zbigniewowi Grabarskiemu, Stanisławowi Pączyńskiemu, Zdzisławowi Dudzikowi i Janowi Jędrzyszczy-

kowi. Ponadto przyznano 9 trzecich nagród i 45 wyróżnień.

Wystawa sztuki ludowej powiatu Łańcut (woj. Rzeszów) otwarta była w Łańcucie w grudniu. Organizatorami wystawy byli: Wydz. Kult. PRN oraz Prac. Badania Plastyki Lud. Inst. Sztuki PAN w Krakowie. Wystawa miała charakter retrospektywny, eksponaty pokazane na niej zostały wybrane drogą konkursu, a po zakończeniu wystawy przeszły na własność organizowanego w Łańcucie Muzeum Regionalnego. Na wystawie reprezentowane były takie dziedziny twórczości jak: rzeźba, ceramika, strój, haft, tkactwo, kowalstwo, ciasto obrzędowe oraz rekonstrukcja wnętrza chaty łańcuckiej.

W Muzeum Miejskim w Tarnowie otwarta była w grudniu wystawa malarstwa na szkło Heleny Roj-Ciaptakowej z Zakopanego.

W Tczewie otwarta była w grudniu wystawa tradycyjnych sprzętów i sztuki ludowej Powiśla i Kociewia, zorganizowana przez WDK w Gdańsku. Eksponaty wystawy przekazano do Muzeum w Gdańsku.

Konkurs na pamiątki artystyczne woj. krakowskiego rozstrzygnięty został w Krakowie w grudniu. Konkurs organizowała krakowska CPLiA w porozumieniu z Wydz. Kult. WRN. Nadesłano 500 prac wykonanych przez 46 autorów z różnych powiatów województwa, z wyjątkiem Podhala.

Konkurs pamiątkarski rozstrzygnięto w grudniu także w Gdańsku. Prace twórców ludowych stanowiły tu zdecydowaną mniejszość, do bardziej interesujących należały wyroby ze słomy, wykonane w Działdowie. Konkurs zorganizowany był przez CPLiA, reprezentowani byli twórcy z pięciu województw Polski północnej (gdańskiego, bydgoskiego, olsztyńskiego, koszalińskiego i szczecińskiego).

Wystawa *Afryka nieznaną a bliską*, zorganizowana w 1962 r. w oparciu o zbiory Muz. Kult. i Sztuki Ludowej w Warszawie i Muz. Etnograficznego w Krakowie i eks-

ponowana kolejno w kilku miastach wojewódzkich, otwarta była w grudniu w Toruniu.

Kujawsko-Pomorskie Towarzystwo Kulturalne zorganizowało wystawę węgierskiej twórczości ludowej, którą pokazano na jesieni w szeregu jednostek wojskowych okręgu pomorskiego.

Różne

Opieka Ministerstwa Kultury i Sztuki nad rozwojem sztuki ludowej wyrażała się w roku ubiegłym, podobnie jak w latach poprzednich, przede wszystkim pomocą finansową i merytoryczną w organizacji wystaw, konkursów sztuki ludowej itp. imprez, oraz przyznawaniem stypendiów wyróżniającym się twórcom i zakupem eksponatów dla muzeów centralnych i terenowych. Ogółem przekazano w 1963 r. na koszty organizacji wystaw i konkursów 555 870 zł. Fundusz ten wykorzystano do organizacji około 50 różnych imprez. Przyznano 171 nagród na łączną sumę 145 100 zł. W ciągu roku 1963 otrzymywało stypendia 125 twórców ludowych, na które wydatkowano 130 200 zł. Zakupiono 896 eksponatów dla 12 muzeów za sumę 269 506 zł.

We wszystkich ważniejszych konferencjach, zjazdach i komisjach weryfikacyjnych czy sądach konkursowych brali udział pracownicy Zespołu do Spraw Plastyki Ludowej MKiS.

Działalność CPLiA na polu opieki nad twórczością ludową koncentrowała się przede wszystkim wokół akcji wystaw i konkursów sztuki ludowej i pamiątkarstwa regionalnego. Także w imprezach organizowanych przez inne instytucje uczestniczyły terenowe spółdzielnie CPLiA, a część nagród przyznawanych przy okazji tych imprez pochodziła z funduszy CPLiA. Celińskie pokazy sztuki ludowej odbyły się z okazji międzynarodowych targów w Poznaniu, w Brukseli oraz we Florencji.

Opieka społeczna nad twórcami ludowymi realizowana była w formie doraźnej pomocy dla poszczególnych twórców, podjęto też starania o przyznanie ubezpieczeń społecznych 100 zasłużonym twórcom ludowym w podeszłym wieku.

Kadziłło na Kurpiach zostało włączone do programu zwiedzania Polski przez turystów zagranicznych. Członkowie kadziłłańskiej spółdzielni demonstrowali kilku grupom Kubańczyków swą sztukę, tańce i pieśni.